

O VARUHU SPOMENIKOV ali O PSU, KI NE SME LAJATI

IVANA POČKAR

Temu mojemu besnilu bom že na začetku zavpila pomen: Slovenci! Prižgite rdečo luč za masovni izvoz slovenske etnološke dediščine! Razumete?! Etnološko dediščino izvažajo, mar ne? Kdo? Trgovci z novci ali pa tudi brez, za špricer ali dva, ker je slovensko grlo suho, kar se da!

Spričo legalnega načina masovnega izvažanja premične slovenske kulturne dediščine, ki ga omogoča zakon, zastavljam vprašanje, koliko smo etnologi pripravljene podpirati široko razpredeno mrežo trgovcev z novci. Slovenijo so si zelo natančno razdelili, jo 'rajonizirali' in obvladajo 'muzejsko mrežo' aktivnejše, kot so to zmogli slovenski muzeološki teoretiki.

Čeprav zakon predpisuje delo na registru premične dediščine, pa stvar finančno niti približno ni dorečena. Registri so skromni, nepopolni, ali pa jih sploh ni. Kar se tiče trgovcev, so drugačni tiči; ti zelo obvladujejo teren, aktivno delujejo na njem, neverjetno dobro vedo, kaj bodo kje dobili in dobijo mnogo več, kot si muzealec upa pomisliti.

Bomo čez nekaj let ostali brez črvivih in razpadajočih mentrg, miz, skrinj, posteljnih končnic, zibelk, kolikor jih po terenu še je (za natančnejše podatke se obrnite na trgovce z novci, ne na muzeje!)? Bomo čez nekaj desetletij odkupovali te slovenske predmete po Franciji, Avstriji, Nemčiji, Italiji?

Slaba je postava, ki omogoča tovrstni masovni izvoz. Ni mi jasno, zakaj etnologi - muzealci molčijo. Bo šla sezona regrata mimo, mi pa ne bomo ukrepali?

Nedorečenost glede vodenja registra premične kulturne dediščine, kot tudi o masovnem izvozu t.i. etnoloških predmetov traja že zelo dolgo. Že dolgo, a očitno premalo vztrajno, opozarjamo ustrezne organe (t.j. Ministrstvo za kulturo) na neizdelanost zakona o registru, že nekaj časa pa opozarjamo na dileme glede izvoza predmetov. Vendar brez uspeha.

Nehote me razmišljanje odpelje k primerjanju med siromašenjem nepremične in premične kulturne dediščine. Prvo nastaja tudi zaradi neprožnosti zakonotvorcev, ki nočejo porajati zakonov v prid lažjemu, cenejšemu, manj obdavčenemu, dosegljivejšemu, vzpodbudnejšemu obnavljanju starih bajt, drugo zaradi finančnega položaja muzejev, ki se teoretično sicer lahko bahajo s predkupno pravico, v resnici pa so na repu odkupovalcev premične dediščine tudi, ker jim stvari izpred nosa odnašajo trgovci z novci, in to ne samo v zadnjem času, v tujino. Kje dobivajo ustrezna potrdila za masovni izvoz, je le delno razjasnjeno. Na tuje odhajajo kamioni enakovrstnih predmetov, na desetine in desetine mentrg, miz, klopi, omar, skrinj, kosov lesa kar v kubikih, odhajajo (se za večno poslavljajo brez

kakšnega ceremoniala) kipci, ljudska dela, razpela, še zadnje zibelke, preden zaspimo v trden spanec pozabe.

Zbogom identiteta... (foto I. Počkar)

Nas čaka podobna pot kot sosede Italijane, ki bojda po tujini iščejo in odkupujejo pred leti odprodano in v tujino odpeljano kulturno dediščino? Za preproste predmete svoje kulturne dediščine Francozi radi dobro poskrbijo, obnavljajo stare hiše, z ljubeznijo skrbijo za stare mize, skrinje, omare svojih prednikov, ne moti jih, če v starinarnici odkupijo slovenski kos interierja, sicer pa, saj sploh ne zvedo, da je slovenski.

In tako kos za kosom, se palača slovenskega premičnega kulturnega premoženja sesuva v podrtijo.

Koliko skrinj bo še moralo oditi?

Koliko mentrg bo še moralo služiti tujcem?

Koliko miz bo moralo še brezimno trpeti tujino?

Koliko kípcev in razpel bo moralo zmoliti še koliko očenašev, da se bo odprlo predvsem slovenskemu ministrstvu za kulturo, tudi mnogim etnologom - muzealcem, daleč zadaj pa še slovenskemu človeku nasploh (saj tako zadnji zve in se zave takšnih polomij), da z našim dovoljenjem ali tudi brez njega, naši in tujci siromašijo Slovenijo, mojo državo in bo čez nekaj let naš, takozvani etnološki teren, naše etnološko, strokovno zaledje, do konca obran okostnjak, da se bo bajta naše premične, etnološke in druge kulturne dediščine, od silne praznine tiho, kot zna le Slovenec, sesula v prah, še silni minister Capuder se bo po francosko delal nevednega in ji ne bo utegnil ali hotel reči niti ZBOGOM.

Nešteto lepih Kristusov je izginilo s križev